

Täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen soveltamisohje 2024

1.1.2024 alkaen

Sisällysluettelo

1	YLEISTÄ	3
1.1	Soveltamisohjeen tarkoitus	3
1.2	KÄSITEMÄÄRITTELY	3
1.3	TOIMEENTULOTUEN MYÖNTÄMINEN	3
1.4	MENETTELY TOIMEENTULOTUKIASIOISSA	4
1.5	TOIMEENTULOTUEN TAKAISINPERINTÄ (ToTuL 20–23 §), ...	5
2	TÄYDENTÄVÄSSÄ TOIMEENTULOTUESSA HUOMIOITAVAT MENOT	5
2.1	Hakijan erityisistä tarpeista tai olosuhteista aiheutuvat menot.....	5
2.1.1	Kodin perustamisen alkuavustus	5
2.1.2	Kodinkoneet.....	6
2.2	ASUMISEEN LIITTYVÄT menot.....	7
2.2.1	Asumiskustannusten kohtuullisuus	7
2.2.2	Vuokra- ja sähkölaskurästit.....	7
2.2.3	Vuokra- ja sähkövakuudet	7
2.3	Lasten harrastusmenot- ja tarvikkeet	7
2.3.1	Lasten harrastusmenot ja polkupyörä	7
2.3.2	Lastentarvikkeet	8
2.4	Muita täydentävän toimeentulotuen menoja	9
2.4.1	Tuettu loma	9
2.4.2	Edunvalvonta	9
2.4.3	Avioero.....	9
2.4.4	Tukipalvelumaksut	9
2.4.5	Hautauskustannukset	10
2.4.7	Romanivaatetus	11
2.4.7	Irtaimiston varastointi	11
2.4.8	Erytisuokavaliot	11
2.4.9	Alkolukko	11
2.4.10	Valviran tai muut vastaavat maksut	11
2.4.11	Työllistymistä tukevat kustannukset.....	12
2.5	Opiskelu	12
2.5.1	Opiskelutarvikkeet	12

2.5.2 Opintolainan korot.....	12
2.6 Vapausrangaistus	12
2.7 Lasten elatus ja tapaaminen	13
2.8 Maahanmuutto	13
2.8.1 Kansalaisuushakemus	13
2.8.2 Alkuavustus.....	13
2.8.3 Seutulippu/kaupunkikortti.....	14
2.8.4 Todistusten kääntäminen	14
3 EHKÄISEVÄ TOIMEENTULOTUKI.....	15

Tekijät

Johanna Turunen

1 YLEISTÄ

1.1 SOVELTAMISOHJEEN TARKOITUS

Soveltamisohje on tarkoitettu selkiyttämään ja tarkentamaan täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen perusteita, menettelytapoja ja tuen määräytymistä. Hyvinvointialueen **sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen vahvistamaa ohjetta ei voi kuitenkaan käyttää yksinomaan päätöksen perusteluina, vaan päätösten tulee aina perustua toimeentulotukilain säädöksiin.**

Soveltamisohjeen tarkoituksena on myös taata hyvinvointialueen asiakkaille yhdenvertainen käytäntö toimeentulotukilakia sovellettaessa. **Tämä ohje ei rajoita viranhaltijoiden yksilö- ja perhekohtaista harkintaa.**

1.2 KÄSITEMÄÄRITTELY

Toimeentulotuen pitkäaikaisasiakas: Pitkäaikaisella toimeentulotukiasiakkaalla tarkoitetaan vähintään kuuden (6) kuukauden kestänyttä yhdenjaksoista perustoimeentuloasiakkuutta. Tällöin harkinnassa katsotaan jo lähtökohtaisesti, ettei asiakkaalla ole tosiasiallisesti mahdollisuus huomioida tulevia kustannuksia (säästää tai huomioida itse tulojen epäsäännöllisyyttä/menojen kasaantumista) tai sopia laskujen maksamisesta erissä. Harkinnassa huomioidaan aina asiakkaan kokonaistilanne ja myös onko kyse ennakoidusta/tiedossa olevasta kustannuksesta vai yllättävästä kustannuksesta, johon asiakas ei ole voinut kohtuullisesti varautua.

1.3 TOIMEENTULOTUEN MYÖNTÄMINEN

Perustuslain 19.1 §:n mukaan jokaisella, joka ei kykene hankkimaan ihmisarvoisen elämän edellyttämää turvaa, on oikeus välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon. Toimeentulotuki on tämän oikeuden toteuttamista turvaava keskeinen rahaetuus. Oikeudesta toimeentulotukeen säädetään toimeentulotuesta annetussa laissa (toimeentulotukilaki 1412/97 ja toimeentulotuesta annetun lain väliaikainen muuttaminen 1410/01).

Toimeentulotuki on viimesijainen taloudellisen tuen muoto. Ennen toimeentulotuen myöntämistä selvitetään hakijan mahdollisuudet saada muita sosiaaliturvaetuuksia kuten työmarkkinatukea, asumistukea ja opintoetuuksia. Lisäksi selvitetään mahdollisuus alentaa tai poistaa asiakasmaksuja esimerkiksi terveydenhuollosta, kotihoidosta, päivähoidosta, kerhotoiminnasta sekä harrastuksista.

Hakijoiden taloudellisen tuen tarve on aina arvioitava yksilö- tai perhekohtaisesti. Tarvittaessa hakijalle tehdään palvelutarpeen arvio ja/tai sosiaalityön suunnitelma. Palvelutarpeen arvioi sosiaalihuollon ammattihenkilö. Perusteena täydentävän toimeentulotuen tarpeelle voi olla esimerkiksi pitkäaikainen toimeentulotukiasiakkuus (vähintään 6 kk yhtäjaksoinen oikeus perustoimeentulotukeen) tai muu hakijan erityinen olosuhde esimerkiksi asunnottomuus.

1.4 MENETTELY TOIMEENTULOTUKIASIOISSA

Perustoimeentulotukea haetaan Kansaneläkelaitoksesta (jatkossa Kela). Kela myöntää myös kiireellisen toimeentulotuen. Täydentävän toimeentulotuen osalta Kela siirtää hakemuksen hakijan sitä pyytäessä hyvinvointialueen sosiaalipalveluiden käsiteltäväksi. Asiakas voi myös itse hakea täydentävää tai ehkäisevää toimeentulotukea suoraan Siun Soten sosiaalipalveluista, kun Kela on jo antanut hänelle päätöksen perustoimeentulotuesta hakemusta koskevalle ajalle.

Täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen hakijan (myös edunvalvonnassa olevan) on esitettävä hakemuksen liitteenä selvitykset tuloista ja varallisuudesta sekä muista toimeentulotukioikeuden selvittämisen kannalta välttämättömistä seikoista, mikäli ne eivät tule esille Kelan tiedoista:

- 2 kk:n tiliotteet kaikista tileistä, myös S-tilistä ja erilaisista pelitileistä (esim. Veikkaus-tili) Tilioteliitteinä hyväksytään pankkien viralliset tiliotteet ja pelitileistä kuvakaappaus tai muu vastaava tosite. Pankkiautomaattien pikatiliotteet eivät käy liitteeksi.
- tosite vuokranmaksusta
- lasku/kuitti menoista, joihin hakee toimeentulotukea
- verotuspäätös vuosittain
- muut mahdolliset taloudellista tilannetta kuvaavat asiakirjat

Hakijan on yksilöitävä ja perusteltava täydentävän tai ehkäisevän toimeentulotuen tarve.

Mikäli hakemuksessa on puutteellisia tietoja tai hakemuksesta puuttuu tarvittavia liitteitä, hakijalle lähetetään lisäselvityspyyntö, jossa on yksilöity puuttuvat liitteet ja tiedot. (ToTuL 17–18 §, Sosiaalihuollon asiakaslaki 12 § ja Hallintolaki 31 §.) Puutteellinen hakemus viivästyttää asian käsittelyä tai hakemus voidaan joutua hylkäämään. Mikäli hakija antaa tahallisesti väärää tietoa, asiasta voidaan tehdä rikostutkintapyyntö ja periä aiheeton toimeentulotuki takaisin (ToTuL 20 §).

Toimeentulotukilain perusteella päätös toimeentulotuesta tulee tehdä viimeistään 7. päivänä hakemuksen vastaanottamisesta tai täydentämisestä. Saapumispäivää ei lasketa määräaikaan (esim. hakemus saapuu maanantaina, määräajan laskeminen alkaa tiistaina ja päättyy seuraavan viikon keskiviikkona). Mikäli hakemus on saapunut Kelan kautta, laskenta alkaa päivästä, jolloin hakemus on vastaanotettu sosiaalipalveluissa.

Mikäli hakija pyytää päästä keskustelemaan henkilökohtaisesti sosiaalialan ammattihenkilön (sosiaalityöntekijä tai sosiaaliohjaaja) kanssa, tulee keskustelu toteuttaa viimeistään seitsemäntenä arkipäivänä. Henkilökohtainen keskustelu voidaan toteuttaa myös puhelinkontaktina tai muuna etäkontaktina.

1.5 TOIMEENTULOTUEN TAKAISINPERINTÄ (TOTUL 20–23 §),

Toimeentulotukea voidaan periä takaisin, mikäli

- tuen saajalla on tuloja tai varallisuutta, jotka eivät ole hänen määrättävissään tukea myönnettäessä
- tuen saaja on tahallaan laiminlyönyt velvollisuutensa pitää huolta omasta eluksestaan
- elatusvelvollinen on tahallaan laiminlyönyt elatusvelvollisuutensa, tällöin tuki peritään takaisin elatusvelvolliselta
- jos tuen myöntäminen on perustunut tahallaan annettuihin erehdyttäviin tietoihin tai ilmoitusvelvollisuuden laiminlyöntiin

Perinnän on kohdistuttava sen kuukauden etuuteen, jolle toimeentulotuki on myönnetty. Periminen ei saa johtaa hakijaa uudelleen toimeentulotuen tarpeeseen. Toimeentulotuki voidaan poikkeuksellisesti päättää periä takaisin myös jälkikäteen, jos tuen myöntäminen on perustunut tuen saajan tai hänen elatusvelvollisensa tahallaan antamiin erehdyttäviin tietoihin, siltä osin, kuin tuen myöntäminen on perustunut näihin tietoihin. Tällaisessa tapauksessa korvausvelvollisuutta haetaan hallinto-oikeudelta.

2 TÄYDENTÄVÄSSÄ TOIMEENTULOTUESSA HUOMIOITAVAT MENOT

2.1 HAKIJAN ERITYISISTÄ TARPEISTA TAI OLOSUHTEISTA AIHEUTUVAT MENOT

Täydentävään toimeentulotukeen sisältyvät erityismenot, joita voivat olla (ToTuL 7 c §) tämän ohjeen mukaiset menot tai sosiaalihuollon ammattihenkilön tarpeelliseksi harkitsemat menot henkilön tai perheen erityisen tarpeen vuoksi. Henkilön tai perheen erityisenä tarpeena voidaan pitää esim. pitkäaikaista toimeentulotuen saamista, pitkäaikaista tai vaikeaa sairautta sekä lasten harrastustoimintaan liittyviä erityisiä tarpeita.

2.1.1 Kodin perustamisen alkuavustus

Kodin perustamiseen ja kodin tarvikkeisiin voidaan myöntää toimeentulotukea erityisen painavista syistä kertaluonteisesti ns. alkuavustuksena. Tarve alkuavustukseen voi syntyä esim. pitkän laitoshoidon, vankeustuomion tai asunnottomuuden jälkeen sekä pakolaistaustaiselle vastaanoton palveluiden huonemajoituksesta siirryttäessä kotikuntaan 1. asuntoon.

Kotoa itsenäistyvät nuoret eivät kuulu tähän ryhmään.

Jälkihuoltonuorten kohdalla ensiasunnon perusvarustus maksetaan ensisijaisesti nuoren itsenäistymisvaroista.

Parisuhteen päättyessä välttämätön perusvarustus katsotaan saatavan yhteisestä kodista.

Alkuavustuksella hankitaan mm. sängyt, perushuonekalut, liinavaatteet, astiat, siivousvälineet ja hygieniatuotteet. Alkuavustus kattaa kaikki huoneiston hankinnat ja kodin välttämättömät tarvikkeet lukuun ottamatta pesukonetta. Avustusta myönnetään vain siltä osin kuin perheellä ei tosiasiasa ole kodintarvikkeita tai huonekaluja ja niitä ei ole saatu tai mahdollista saada lahjoituksena tai ostaa käytettynä. Alkuavustus on tarveharkintainen eli sovellettavaksi voi tulla vain osa tuesta. Tuentarpeen ja myönnettävän tuen määrän arvioimiseksi voidaan tehdä kotikäynti.

Kodin perustamisen alkuavustuksen enimmäismäärä on

- yksin asuvalle enintään toimeentulotuen perusosan määrä kahdelta kuukaudelta (perusosan määrä 587,71 €/kk x 2 = 1175,42 €)
- Perheelle: 2 x perusosa eli 1175,42 + 265 €/perheenjäsen, kuitenkin enintään 2000 €/perhe.
- Jos kyseessä on perheenyhdistäminen ja perheenkokoaja on jo saanut alkuavustuksen, jokaiselle perheenjäsenelle myönnetään 265,00 €.
- Yhteisasumiseen muutettaessa alkuavustus jaetaan tasan asuntoon muuttavien kesken. Esim. kahden hengen yhteisasuntoon muuttavien avustus: 2 x perusosa + 265 € jaettuna kahdella. Kolmen hengen alkuavustus: 2 x perusosa + 265 € + 265 € jaettuna kolmella.

Erityisentuen tarpeet tulee huomioida ja tehdä arvio ikäihmisten/vammaispalvelun/lapsiperhepalveluiden tms. tahojen kanssa tarvittaessa yhdessä. Monikkoperheen tarpeet, asunnon olosuhteista johtuvat tarpeet, tiedossa oleva turvallisuusriski yms. tekijät huomioidaan työntekijän tarvearvion mukaan soveltaen täydentävän toimeentulotuen ohjetta, tarvittaessa sosiaalityön arvio ja esim. kotikäynti.

Hakijan tulee esittää tarveselvitys ja eritelty kustannusarvio tarpeellisista hankinnoista hakemuksensa liitteeksi tai liittää hakemukseen kuitit hankinnoista.

2.1.2 Kodinkoneet

Hakemuksen perusteella voidaan pitkäaikaiselle (yhtäjaksoisesti 6 kk) toimeentulotuen saajalle myöntää hakijan tarveselvitykseen pohjalta avustusta kodinkonehankintoihin esimerkiksi:

- pyykinpesukone, enintään 265 € mikäli taloyhtiössä ei ole pesukonetta tai hakijalla ei todistettavasti ole muuta pyykinpesumahdollisuutta, hakijan tulee toimittaa
- todistus taloyhtiöltä, jos pyykinpesumahdollisuutta ei ole
- Jos hankintaan liittyy erilliset kuljetus- ja asennuskustannukset, niin niihin enintään 110 €.
- pyykinpesukoneen hankintaa tuetaan enintään joka 4. vuosi

2.2 ASUMISEEN LIITTYVÄT MENOT

2.2.1 Asumiskustannusten kohtuullisuus

Täydentävää toimeentulotukea ei myönnetä Kelan määrittämän normin ylittäviin asumismenoihin. Hakijaa tuetaan ensisijaisesti halvemman asunnon hakemisessa. Mikäli henkilöllä on joku erityinen syy tai tarve asua kohtuullisia kustannuksia kalliimmassa asunnossa, voidaan sosiaalipalveluista tehdä Kelalle määräaikainen lausunto asumiskustannusten huomioimiseksi täysimääräisinä perustoimeentulotuen laskelmassa. Kela päättää miten he ottavat lausunnon huomioon ja huomioivatko he normin ylittävät asumismenot lausunnon mukaisesti.

2.2.2 Vuokra- ja sähkölaskurästit

Vuokra- ja sähkölaskurästeihin ei myönnetä täydentävää toimeentulotukea. Ensisijainen keino on ohjata hakijaa sopimaan vuokranantajan/sähkönhoitajan kanssa maksusuunnitelmasta rästien hoitamiseksi.

Hakijaa ohjataan palvelutarpeenarvioon ja selvitetään sosiaalityön ja/tai -ohjauksen keinot: esim. talousneuvonta, sosiaalinen luototus ja välitystilipalvelun tai edunvalvonnan tarve.

2.2.3 Vuokra- ja sähkövakuudet

Vuokravakuus: Vuokravakuuden myöntää Kela. Ratkaisuisissa, jossa Kela toteaa, ettei muuton syy ole aiheellinen, noudatetaan samaa linjaa myös sosiaalitoimistossa. Perustelluissa tilanteissa sosiaalihuollon ammattihenkilö voi antaa harkintansa mukaan puoltavan lausunnon Kelaan vuokravakuuden saamiseksi.

Vuokravakuus ja sähkövakuus voidaan myöntää Siun Sotesta **sosiaalihuollon ammattihenkilön erityisellä harkinnalla**. Hakijan muuttaessa Siun Soten ulkopuolelle vuokravakuus voidaan sosiaalityöntekijän harkinnalla myöntää määräaikaisena enintään 12 kk ajaksi.

2.3 LASTEN HARRASTUSMENOT- JA TARVIKKEET

2.3.1 Lasten harrastusmenot ja polkupyörä

Lapsen harrastuksiin voidaan harkinnalla myöntää täydentävää toimeentulotukea. Ensisijaisesti hakijan on selvítettävä voiko osallistumismaksusta saada maksuvapautusta tai maksun alennusta vähävaraisuuden perusteella. Tukea myönnetään

- enintään 400 € /lapsi/vuosi
- tuki voi kohdistua yhteen harrastemenuun osallistumismaksuna tai muuna vastaavana kustannuksena

Mikäli maksusitoumus ei käy laskuttajalle, kustannuksesta toimitetaan lasku tai tosite sosiaalitoimeen. Lasku maksetaan suoraan laskuttajalle tai korvataan tositteen perusteella hakijalle (ei myönnetä rahana tilille).

Lasten harrastusvälineisiin ei myönnetä taloudellista tukea. Ensisijaisesti hakijan on selvitettävä voiko harrastusvälineitä saada lahjoituksena järjestöiltä tms.

Lapselle voidaan myöntää tukea **polkupyörän hankintaan**

- kerran alle 10-vuotiaalle lapselle 85 €
- kerran 10–17-vuotiaalle 110 €

Aikuiselle tukea polkupyörään ei myönnetä. Aikuisten harrastusmenot sisältyvät perustoimeentulotuen perusosaan.

2.3.2 Lastentarvikkeet

Lastentarvikkeisiin voidaan myöntää tukea tarveharkinnan mukaan kertaluonteisesti seuraaviin lapsen ensihankintoina tehtäviin välttämättömiin tarvikkeisiin

- Vaunut/Rattaat
- Syöttötuoli
- Turvakaukalo tai turvaistuun autoon tai vastaavat hankinnat polkupyörään
- Hoitopöytä/alusta
- Pesuamme

Kuitenkin enintään 400 €/perhe (kertahankintoja). Taloudellinen tuki maksetaan esitettyjä kuitteja tai tositteita vastaan, mikäli maksusitoumus ei käy hankintaan. (Tukea ei makseta suoraan tilille eikä ennen lapsen syntymää, ellei ennakkoliselle hankinnalle ole esim. perhetyön tai asumisohjauksen puoltoarvio ja hankinnat tehdään osana ammatillista ohjausta.)

Monikkoperheille tuki ensihankintoihin on 400 € x lasten lkm. Jos perheelle on jo myönnetty aikaisemmin ensihankintoihin tukea voidaan tukea monikkoperheelle myöntää huomioiden ensihankinta 400 € x lasten lkm – jo myönnetty 400 €.

Näiden lisäksi lapsen sängyn hankintaan voidaan myöntää tukea tarveharkinnan mukaan. Tukea voidaan myöntää perheen tilanteen ja tarpeen sekä lapsen/lasten iän huomioiden max 200 €/lapsi.

2.4 MUITA TÄYDENTÄVÄN TOIMEENTULOTUEN MENOJA

2.4.1 Tuettu loma

Toimeentulotukea voidaan myöntää loman omavastuusuuteen joko kokonaan tai osittain asiakaskohtaisen harkinnan perusteella esim. lastensuojelun asiakasperheelle tai pitkäaikaisessa (6 kk) toimeentulotuen asiakkuudessa olevalle perheelle. Matkakustannuksia ei korvata.

Muut perheen virkistys- ja lomamatkat kuuluvat perustoimeentulotuen perusosaan.

2.4.2 Edunvalvonta

Edunvalvontapalkkio huomioidaan menona laskun erääntymiskaudelle. Mikäli edunvalvoja on yksityishenkilö, hyväksytään menona korkeintaan julkisen edunvalvojan käyttämät palkkiot ja tilintarkastusmaksu.

Muista kuin toimeentulotukilaissa huomioitavista välttämättömistä menoista asiakkaan talouden osalta edunvalvonnan on huolehdittava asiakkaan maksukyvyn mukaan. Tulot tulee käyttää ensisijaisesti asiakkaan välttämättömiin menoihin, eikä niihin ole perusteltua hakea toimeentulotukea tilanteessa, jossa samat kustannukset on jo kertaalleen huomioitu menona arvioitaessa asiakkaan maksukykyä.

Mikäli edunvalvonnan asiakkaalla on säästöjä tai omaisuutta, ne huomioidaan käytettävissä olevina varoina täydentävästä ja ehkäisevästä toimeentulotuesta päätettäessä.

2.4.3 Avioero

Avioerohakemuksen käsittelymaksuja ei huomioida.

2.4.4 Tukipalvelumaksut

Tukipalveluiden asiakasmaksuihin (ateriamaksu, siivouspalvelu, pyykkihuolto tms.) ei myönnetä toimeentulotukea.

Ensisijaisesti haetaan asiakasmaksujen alentamista tai poistamista. Sosiaalihuollon palveluista määrätty maksu ja terveydenhuollon palveluista henkilön maksukyvyn mukaan määrätty maksu on jätettävä perimättä tai sitä on alennettava siltä osin kuin maksun periminen vaarantaa henkilön tai perheen toimeentulon edellytyksiä tai henkilön lakisääteisen elatusvelvollisuuden toteutumista. (asiakasmaksulaki 11 §)

2.4.5 Hautauskustannukset

Hautauskustannuksiin taloudellinen tuki myönnetään varattomalle vainajalle.

Hautausavustus voidaan myöntää varattomalle vainajalle maksusitoumuksena Siun soten hankintasopimuksen mukaiseen hautaustoimistoon sekä seurankunnan välttämättömiin kustannuksiin ennen vainajan hautaamista. Kuolinpesän edustajan on selvitettävä hakemuksessa vähintään vainajan viimeisimmät tulotiedot, pankkien saldotiedot kuolinpäivänä sekä verotustiedot.

Mikäli vainajalla on tilillä varoja, talletuksia, kiinteä omaisuutta (metsää, kiinteistö) tai muuta vastaavaa varallisuutta, haetaan hautausavustusta vasta perunkirjan laatimisen jälkeen vainajan varojen ja myönnettävän avustuksen 1700e erotukseen.

Haettaessa hautausavustusta hautaamisen jälkeen tulee hakemuksen liitteenä esittää aina vahvistettu perunkirja. Vainajan hautaamisesta aiheutuneisiin välttämättömiin kustannuksiin voidaan myöntää enintään 1700 € avustusta (varaton) tai erotus vainajan varallisuuteen. Avustus myönnetään vainajan kotikunnan kohtuullisen kustannustason mukaan. Välttämättöminä kustannuksina huomioidaan arkku, arkkuvaate, pukeminen ja vainajan kuljetukset (näitä hautaustoimiston kustannuksia on n. 1300 € osuus avustuksesta) sekä hautapaikka, haudan kaivuu ja peitto tai tuhkaus/uurnapaikka (näitä seurakunnan kustannuksia on n. 400 € osuus avustuksesta). Kuljetukset koskevat vainajan siirtämistä säilytystiloista oman kotikunnan säilytystiloihin Siun soten alueella sekä saattoajot oman kotikunnan alueella. Muualle kuin omaan kotikuntaan suuntautuvia kuljetuksia ei korvata.

Mikäli kuolinpesä on saanut hautausavustusta maksusitoumuksena ennen perunkirjoituksen toimittamista, tulee kuolinpesän edustajan aina toimittaa perunkirja sosiaalitoimistoon. Mikäli jälkikäteen toimitetusta perunkirjasta ilmenee, että vainajalla on varoja tai perunkirjaa ei toimiteta määräajassa sosiaalitoimistoon, peritään myönnetty avustus takaisin Siun Sotelle kuolinpesän varoista. Kuolinpesä ei saa käyttää kuolinpesän varoja muiden vainajan kustannusten tai laskujen maksamiseen ennen maksusitoumuksen avustuksen takaisinmaksua.

Tarkemmat ohjeet hautausavustuksen hakemisesta ja myöntämisestä sekä hakemuslomakkeen saa kotikunnan sosiaalitoimistosta tai <https://www.siunsote.fi/toimeentulotuki>

Lähiomaisen (puoliso, vanhemmat, isovanhemmat, sisarukset, lapset, lapsenlapset, muu erityisen läheinen henkilö esim. omais- tai perhehoitaja) hautajaisiin osallistumista varten voidaan vähävaraiselle omaiselle täydentävässä toimeentulotuessa huomioida kukkavihon hankintaan 40 €.

2.4.6 Perhejuhlat

Lasten merkkipäivien (ristiäiset, rippijuhla tai siihen rinnastettava juhla, valmistujaisjuhla, lapsen syntymäpäivä) järjestämistä ja juhlistamista voidaan tukea pitkään toimeentulotuen varassa eläneelle perheelle 110 €. Hakija voi olla myös etävanhempi.

2.4.7 Romanivaatetus

Romaniniaisille voidaan myöntää täydentävää toimeentulotukea romanivaatetuksen hankintaan osittain, eli hameen hankintakuluihin, koska näitä kustannuksia kertahankintana ei voi pitää kohtuullisena. Tukea uuden hameen hankintaan voi hakea kahden vuoden (24 kk) välein enintään 530 €. Avustusta voidaan myöntää romaniniaisille, joiden arkivaatetukseen romanihame kuuluu ja hakijalla on pitkäaikainen (yhtäjaksoisesti 6 kk) perustoimeentulotuen asiakkuus. Juhlahameeseen tukea ei myönnetä, (KHO 7.4.2000/686).

Muu romanivaatetus, kengät ja korjauskustannukset kuuluvat Kelan perustoimeentulotuella katettaviin menoihin.

2.4.7 Irtaimiston varastointi

Irtaimiston varastointikuluihin tukea voidaan myöntää sosiaalialan ammattihenkilön harkinnalla äkillisessä kriisitilanteessa enintään 3 kk:n ajaksi. Tukea ei myönnetä varaston tyhjentämiseen ja/tai varastossa olevan irtaimiston hävittämiseen varaston ylläpitäjälle tai irtaimiston omistajalle. Muuna erityisperusteena nähdään esim. lyhytaikainen (alle 3 kk) laitoshoido tai vankeusrangaistus.

2.4.8 Erityisruokavaliot

Erityisen korkeita kustannuksia aiheuttavasta erityisruokavaliosta aiheutuvia kustannuksia voidaan huomioida täydentävän toimeentulotuen laskelmassa menona enintään 55 €/kk, mikäli hakija ei saa korvausta muun lain perusteella ja hänellä on muita erityisiä perusteita. Hakijan tulee toimittaa hakemuksen liitteeksi lääkärin lausunto ja todennettava ruokavalion aiheuttama normaalia ravintoa korkeampi kustannus. Esim. keliakia tai allergia tai muu yksittäinen diagnoosi ei yksin ole perustelu korkeampiin kustannuksiin.

2.4.9 Alkolukko

Alkolukkoon ei myönnetä toimeentulotukea.

2.4.10 Valviran tai muut vastaavat maksut

Valviran tai muihin vastaaviin ammattinimikkeen rekisteröintiin liittyviin maksuihin ei myönnetä taloudellista tukea.

2.4.11 Työllistymistä tukevat kustannukset

Polku-opiskelusta, omaehtoisesta opiskelusta tai ajokortin/hygieniapassin/työturvallisuuskortin tms. lupien hankkimisesta aiheutuviin kustannuksiin ei myönnetä täydentävää eikä ehkäisevää toimeentulotukea, ellei näiden toimenpiteiden taloudellisesta tukemisesta ole etukäteen yksilöllisesti sovittu sosiaalipalveluiden omatyöntekijän kanssa esim. työllisyysuunnitelmassa, kotoutumissuunnitelmassa tai muussa asiakassuunnitelmassa asiakkaan yksilöllisiksi toimenpiteiksi työllistymisen tueksi.

2.5 OPISKELU

Opiskelun kustannukset kuuluvat pääsääntöisesti perustoimeentulotukeen ja opintolaina on opiskelijan ensisijainen sosiaaliturva. Opintolaina kuuluu ammatilliseen koulutukseen ja lukio-opintoihin, pois lukien jälkihuoltonuoret ja alle 18-vuotiaat nuoret. Opiskelijat hakevat kesän ajalta perustoimeentulotuen myös Kelasta.

Ylioppilaskokeen maksut, ammattitutkinnon näyttömaksut ja koulumatkatuen omavastuuosuus voidaan huomioida toimeentulotukilaskelmassa vain, jos perheellä on pitkäaikainen toimeentulotukiasiakkuus ja nuori asuu vanhempiensa/vanhempansa kanssa (vrt. opiskelun kustannukset).

Yliopiston lukukausimaksuihin tai YTHS:n maksuihin ei myönnetä täydentävää toimeentulotukea.

2.5.1 Opiskelutarvikkeet

Opiskelutarvikkeet ensisijaisesti laajennetun oppivelvollisuuden kautta ovat maksuttomia opiskelijalle, tai opiskelijalla voi olla oikeus Kelan oppimateriaalilisiin. Mikäli opiskelutarvikkeisiin ei saa muuta tukea, opinnoista aiheutuvina menoina voidaan huomioida välttämättömien opiskelutarvikkeiden hankintoja (mm. oppikirjat, tietokone, laskin, vaatteet, työkalut tms.) enintään 510 €/lukuvuosi (syys- ja kevätlukukausi) mikäli opinnot ovat edenneet suunnitelman mukaisesti. Taloudellinen tuki maksetaan esitettyjä kuitteja tai tositteita vastaan.

2.5.2 Opintolainan korot

Opintolainan korkoihin ei myönnetä toimeentulotukea. Opintolainan korkoihin saa Kelan opintotukikeskuksen korkoavustusta. Mikäli koron maksaminen on edellytys uuden lainan saamiselle, korkokulut hyväksytään menona.

2.6 VAPAUSTRANGAISTUS

Vangin ylläpidosta vastaa rikosseuraamuslaitos. Vankilassa syntyviin kustannuksiin, ei myönnetä taloudellista tukea (esimerkiksi avovankilan ruokailuihin, vaatteisiin, opiskelukirjoihin). Vankilassa saatava ylläpito on vangin ensisijainen toimeentulojärjestelmä. Vanki voi hakea perusmenoihinsa tarvittaessa perustoimeentulotukea Kelasta.

Aikuisten väliin tapaamiskuluihin ei myönnetä täydentävää toimeentulotukea. Perustellut syyt, kuten lähiomaisen hautajaiset voivat olla syy myöntää matkakuluihin täydentävää toimeentulotukea.

Vangin hakiessa täydentävää tai ehkäisevää toimeentulotukea laaditaan hänelle sosiaalityön suunnitelma yhdessä vankilan sosiaalityöntekijän tai erityistyöntekijän tai muun omatyöntekijän kanssa tuen tarkoituksenmukaisuuden selvittämiseksi.

Suljetussa vankilassa tuomiotaan suorittavan tai avovankilaan siirtyvän toimeentulotuen hakijan tulee selvittää vankeusajan tulot ja tilin saldo, taloudellisen tuen tarve ja sitoutua sosiaalityön suunnitelman laatimiseen.

Pitkän (min. 2,5 v) vankeusrangaistuksen loppuvaiheessa tai kotiutumista varten voidaan myöntää täydentävää toimeentulotukea enintään 130 € välttämättömään vaatetukseen, jos vangilla ei ole asiallisia siviilivaatteita.

Vankilasta vapautuneen on selvitettävä mahdolliset ansiot vankilassaoloaikana (tilikortti, vapauspassi) hakiessaan toimeentulotukea.

2.7 LASTEN ELATUS JA TAPAAMINEN

Elatusapu ei ole täydentävään toimeentulotukeen oikeuttava meno (KHO/2076/20.7.2000). Lasten tapaamisesta aiheutuviin kustannuksiin ei myönnetä täydentävää eikä ehkäisevää toimeentulotukea.

2.8 MAAHANMUUTTO

Ulkomaalaisen henkilön tulee hakea Kelalta ensisijaiset etuudet ja perustoimeentulotukea.

2.8.1 Kansalaisuushakemus

Kansalaisuushakemuksesta aiheutuvat menot ovat toimeentulotuessa huomioitavia vain erityisperustein. KHO:n antaman päätöksen mukaan asiakkaan tulee antaa erillinen selvitys siitä, miten Suomen kansalaisuuden saaminen edistää hänen tai hänen perheensä mahdollisuuksia pitää huolta elannostaan. Jos perustelut ovat riittävät, voidaan kulut myöntää täydentävänä toimeentulotukena kuittia vastaan (KHO 22.8.2001/1903).

2.8.2 Alkuavustus

kts. edellä kodin perustamisen alkuavustus

Kiintiöpakolaisille ja vastaavassa tilanteissa Suomeen saapuville (esim. perheenyhdistäminen) tai Suomessa lyhyen aikaa (alle 6kk) vastaanoton palveluissa asuneille, jotka eivät ole ehtineet saada kausivaatteisiin tukea vastaanotonpalveluina voidaan myöntää kodinperustamisen alkuavustuksen lisäksi 130e/hlö vaatehankintoihin.

2.8.3 Seutulippu/kaupunkikortti

Seutulippu/kaupunkikortti huomioidaan toimeentulotuksessa yksilöllisen harkinnan mukaan, mikäli hakija ei saa kotoutumistuen ylläpitokorvausta, mutta osallistuu kotoutumista tukevaan ohjattuun säännölliseen toimintaan.

2.8.4 Todistusten kääntäminen

Työhön tai koulutukseen hakeutuessa voidaan myöntää kertaluonteisesti tarvittavien todistusten kääntäminen.

3 EHKÄISEVÄ TOIMEENTULOTUKI

Ehkäisevää toimeentulotukea voidaan myöntää taloudellisista vaikeuksista selviytymiseksi. Sen tarkoituksena on edistää henkilön ja perheen sosiaalista turvallisuutta ja omatoimista suoriutumista sekä **ehkäistä syrjäytymistä ja pitkäaikaista riippuvuutta toimeentulotuesta** (ToTuL 1 §, 8§). Ehkäisevä toimeentulotuki on kertaluonteinen avustus. Ehkäisevää toimeentulotukea voidaan myöntää 1 §:n 2 momentissa mainittujen tavoitteiden saavuttamiseksi tuen saajan

- aktivointia tukeviin toimenpiteisiin,
- asumisen turvaamiseksi,
- ylivelkaantumisesta tai taloudellisen tilanteen äkillisestä heikentymisestä aiheutuvien vaikeuksien lieventämiseksi
- sekä muihin tuen saajan omatoimista suoriutumista edistäviin tarkoituksiin.

Ehkäisevän toimeentulotuen myöntämisen yhteydessä sosiaalihuollon ammattihenkilö tekee palvelutarpeen arvion sekä tarvittaessa sosiaalityön suunnitelman hakijan kanssa tuen vaikuttavuuden konkretisoimiseksi. Suunnitelman laatimisen tarpeen arvioi sosiaalihuollon ammattihenkilö.

Ehkäisevää toimeentulotukea voidaan myöntää sosiaalityöntekijän harkinnalla myös asiakkaalle, jolla ei ole oikeutta perustoimeentulotukeen. Ehkäisevän toimeentulotuen perimmäinen ajatus on tukea asiakkaan itsenäistä suoriutumista ja omia voimavaroja.

Ehkäisevän toimeentulotuen tavoitteet:

1. Sosiaalisen turvallisuuden edistäminen
2. Omatoimisen suoriutumisen edistäminen
3. Syrjäytymisen ehkäiseminen
4. Pitkäaikaisen tuentarpeen ehkäiseminen

Ehkäisevän toimeentulotuen käsittelyn yhteydessä **on aina kartoitettava** hakijan kokonaistilanne ja mahdolliset muut palvelu- ja tukitarpeet mm. velkaneuvonta, edunvalvonta, välitystili sekä mielenterveys- ja päihdepalvelut sekä lastensuojelu- ja lapsiperhepalvelut.

- 1) Ehkäisevää toimeentulotukea myönnetään talousarvion määrärahojen puitteissa.
- 2) Ehkäisevän toimeentulotuen myöntämisessä noudatetaan toimeentulolain ja Sosiaali- ja terveysministeriön ohjeiden mukaisia menettelytapoja.
- 3) Ehkäisevän tuen myöntäminen on suunnitelmallista: Tuki perustuu asiakkaan kokonaistilanteen erittelyyn ja arviointiin. Tarpeen vaatiessa asiakkaalle laaditaan sosiaalityön suunnitelma.
- 4) Ehkäisevä toimeentulotuki on tilannekohtaista, kertaluonteista, ei siis toistaiseksi jatkuvaa.
- 5) Ehkäisevä toimeentulotuki on viimesijaista ja harkinnanvaraista tukea.